

Muinsuskaitse Estonia teatrist: Valge saali ja fuajee võib lammutada ning sisehoovi täis ehitada

Muinsuskaitseamet on nõus Estonia teatri välisilme kaitsmiseks lubama suuri ümberehitusi teatri sees.

Täna tutvustas muinsuskaitseamet Estonia teatrihoone muinsuskaitse eritingimusi. Muinsuskaitseameti peadirektor Marilyn Mihkelson möönis, et eritingimuste koostamine oli väga keeruline, kuna tuli leida tasakaal kahe väga olulise kultuuriväärtuse vahel. Mihkelson pani rahvusoooperi esindajatele südamele, et nad ei eiraks muinsuskaitset. „Meie suur soov on, et rahvusoooper kaaluks neid tingimusi ja kajastaks neid edasistes dialoogides. Ütlen veel, et tänane avalikustamine ei raiu neid seisukohti kivisse. Juhul, kui protsessis tuleb uusi mõtteid, siis muinsuskaitseamet on valmis uuteks aruteludeks ja eritingimuste dokumendi täiendamiseks,“ rääkis Mihkelson. Eritingimuste koostamine oli väga keeruline, kuna tuli leida tasakaal kahe väga olulise kultuuriväärtuse vahel.

Muinsuskaitseameti ehituspärandi osakonna juhataja Anita Staub selgitas, miks on Estonia olukord teistsugune kui reaalkoolil, mis sai loa juurdeehituseks või restoranil, mis Tammsaare parki kerkis. „Reaalkooli hoone asub ajalooliselt hoonestatud kvartalis, kus kehtivad teised reeglid. Ka uus restoranihoone on tekitanud küsimusi, aga põhjendus nende ehitamise lubamiseks on lihtne - ajalooliselt on nende asukohtades olnud hooned ja uued ehitised on lihtsalt nende asukohal.“

Seega on Estonia teater eelmainitud hoonetest hoopis erinev ja nii ongi muinsuskaitseamet seisukohal, et Estonia hoonet ei saa ajaloolist keskkonda ja ehitismälestist rikkumata ehitada ümber enam kui 33%.

Interjööri ja äeti vabamad käed

Hoone eksterjööris jõudis muinsuskaitseamet järeldusele, et hoonetele on iseloomulik liigendatud mahtude, kuplite ja harjatornidega katusemaastik. „Suurematest muudatustest võib lavatorni kõrgemaks ehitada viisil, mis muudab võimalikult vähe hoone ajaloolist välisilmet,“ ütles muinsuskaitseameti eritingimuste spetsialist Maarja Ruut. Säilitada tuleb kõik fassaadid, peale selle, mis on Georg Otsa tänava pool. Sinna

delfi.ee

Rahvusoooper Estonia
Estonia teater
Ott Maaten
Teater

lubab muinsuskaitseamet laiendada külglava. „Lisaks on lubatud ümber ehitada ka teatrihoone keskosa ja sisehoov tingimusel, et sisehoovi muudatused ei jää tänavapinnalt nähtavaks. Kokku ei tohi ümberehituste maht ületada 33% praegusest hoonemahust,“ seletas Ruut.

See-eest tegi muinsuskaitseamet suuri mööndusi hoone interjööri kohta ja tuli seal teatri ümberehitussoovidele vastu. Maarja Ruut loetles teatrihoone sees kindlasti säilitamist vajavaid sisearhitektuuri osi, mida on ajaloolise väärtuse hindajate rõõmuks, aga ümberehituse pooldajate meelehärmiks väga palju. Ent siiski lubaks muinsuskaitse lammutada paljud teatrikülastajatele väga tuttavad ajaloolised osad hoonest.

Interjööris tahaks muinsuskaitseamet vestibüüli säilitada, aga tultes vastu teatri soovidele, on muinsuskaitsejad nõus, et vestibüüli ja garderoobi arvelt võib teatrisaali suurendada.

Kuulus laemaal tuleb säilitada, aga akustika parandamiseks on lubatud see klaasiga katta. Kogu teatrisaali arhitektuurne lahendus tuleb säilitada „võimalikult suures mahus“.

Lavaportaali tohib ümber ehitada, sest seda on ka varem ümber ehitatud. Lisaks tohib eemaldada ka lavale lähimad loožid. Lava on lubatud laiendada minimaalselt vajalikus mahus, sealhulgas tohib olemasoleva lava põranda tasandile viia.

Muinsuskaitse sooviks Valge saali säilitamist, kuid kuna teater vajab külglavade laiendamist, siis lepivad muinsuskaitsejad Valge saali ümberehitamisega. Lisaks võib ümber ehitada keldrikorruse ja administratiivhoone ruume.

Estonia teatri peadirektor Ott Maaten ütles muinsuskaitseameti eritingimusi kommenteerides, et neist ei piisa teatri vajadusteks. Ta tõi näite, et lavaportaali laiendamise luba on tore, aga see tingiks ka saali külgliseinte laiendamist, mis tähendaks lubatust märksa suuremaid ümberhitisi.

Delfi on Estonia teatri juurdeehituse problemaatikat korduvalt kajastanud, viimati üle-eelmisel nädalal, kui kultuuriväärtusi kaitsvast maailmaorganisatsioonist UNESCO saabus analüüs, mis nimetas Eestis seni arutusel olnud suurt Estonia teatri juurdeehituse plaani siinse rutakuse „kahetsusväärseks tagajärjeks“.

Analüüsi koostas UNESCO alla kuuluv rahvusvaheline mälestiste ja kultuuriväärtuslike paikade nõukogu ICOMOS. UNESCO kiitis analüüsi heaks ning saatis selle koos oma kaaskirjaga Eestisse.

Eksperdiarvamuses sedastas ICOMOS, et praegu planeeritud mahus on juurdeehitus välistatud. „Riigikogu otsustas juurdeehitust rahastada, eeldades, et õiguslik raamistik lubab seda, ega arvestanud pärandi kaitse ja linnaplaneerimisega,“ kirjutasid ICOMOS-i eksperdid oma analüüsis.

Kuna Tallinna vanalinn on UNESCO maailmapärandi nimekirjas, peab Eesti organisatsiooni teavitama kohe, kui kavatseb kaitsealal midagi ehitada. Ent Estonia juurdeehitise puhul Eesti poliitikud seda ei teinud ja viivitasid UNESCO teavitamisega lausa kaks ja pool aastat.

UNESCO hukkamõistva hinnanguni viinud asjaajamine algas 2020. aastal, kui kultuurikomisjon kogus riigikogu ettepanekuid, millised hooned peaksid olema riiklikult tähtsad kultuuriehitised. See on tähtis nimekiri, sest sinna kuuluvad ehitised saavad eraldi rahastuse. Nende seas sai kirja, et rahvusooper Estonia soovib uut maja.

Uuest majast sai juurdeehitus

Kultuurikomisjon kogunes 2021. aasta mais ettepanekuid arutama ja pingerida koostama. Estonia maja pääses toetatavate objektide nimekirja, kuid poliitikute käes kahanes uue maja ehitus praeguse ooperimaja juurdeehituseks.

UNESCO konventsiooni järgi pidanuks Eesti seejärel maailmaorganisatsiooni teavitama. Maailmapärandi konventsiooni tegevusjuhendite paragrahvis 172 on kirjas, et UNESCO-t tuleks teavitada kohe, kui tekib kavatsus kaitsealal midagi ulatuslikult renoveerida või ehitada. Ent Eesti seda ei teinud ja laskis hoopis arhitektidel joonistada juurdeehitise eskiise selles mahus, nagu ooperiteater ise soovis.

Muinsuskaitseamet teatas, et muinsuskaitseliste väärtuste hoidmiseks ei saa ooperiteatrile teist peaaegu sama suurt hoonet külge ehitada, kuid poliitikuid ega ooperientusiaste see ei pidurdanud.

Alles tänavu veebruaris palus Eesti hinnangut UNESCO-lt, mis vastaski nüüd maikuus, et Estoniale seni plaanitud mahus suurt kasti külge ehitada ei tohi. Nüüd valmisid ka Eesti muinsuskaitseameti eritingimused, mis kinnitasid veelkord, et Estonia teatrijuhtide soovitud mahus juurdeehitus on võimatu.

Ott Maatenit see ei häiri. Tänaasel eritingimuste tutvustusel kinnitas ta veelkord, et muinsuskaitse eritingimused ei sobi ja et tuleks lihtsalt tellida ilusad, uued eskiisid, mis näitaks, et lubatud mahust suurem juurdeehitus oleks ikkagi sobiv.

